

KLOFIZETÉS

HELYBEN ÉS VIDÉKEN:

Egy évre	240 Lel.
Fél évre	120 Lel.
Egy negyed évre	60 Lel.
Egy hónapra	20 Lel.

Hirdetéseik árszabása szerinti.
díjazás mellett vételnek kell.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG

Aradi és Csanádi Egyetértő Vas-
úti palotájában.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Vállalat
Bulevardul Regele Ferdinand I.
(János Kibercsug-ut) 23. szám.

TELEFON-SZÁM 151.

ARAD, 1922.

Főszerkesztő: STAUBER JÓZSEF.

Szombat, május 13.

A katolikus gimnázium

Az a rendelet, amely, az aradi római katolikus főgimnáziumot megfosztja nyilvánossági jogától, nemcsak az aradi iskolára vonatkozik, hanem mindazokra a magyar felekezeti középiskolákra, amelyek 1918 óta létesültek. Ami azonban az egyetlen aradi magyar középiskolát illeti, az nyilvánvalóan tévedésről van szó. Mert ez a középiskola nem új intézet, hanem majdnem másfél évszázados múltra tekinthet vissza, miután már 1774-ben létesült, még pedig Újszentanna községben Bibits Jakabné szül. Tomján Margit magán alapítványából kimondottan római katolikus magyar fiúk számára azon kikötéssel, hogy az intézet köteles három római katolikus bolognai fiút is mindenkor növendékei közé foglaltatni. Nem változott meg ennek az iskolának jellege akkor sem, mikor 1873-ban Újszentannáról áttelepítették ugyan csak a Bibits-alapból épült béceumi épületbe Arad városába. Az intézet mindenkor vezetősége azonban, ami a növendékek felvételét illeti, mindig a legliberálisabban járt el és nemcsak katolikus, hanem mindenféle vallású gyermekeket vett fel és a mai aradi román intelligenciának számos szá-

moztévő tagja is ebben az iskolában nyerte kiképezését. Azzal, hogy mindjárt a román imperium átvétele után az állam

átvett, ez a középiskola voltaképpen nem szűnt meg, hanem csak más és pedig a román közoktatásügyi kormány által kiadott épületben folytatta és folytatja mind a mai napig tevékenységét. Kimondottan állami intézmény, ez az iskola sohasem volt és a magyar kultuskormányzatnak annak idején csak annyi köze volt ehhez az iskolához, hogy ő nevezte ki ugyan a tanfelügyelést, de annak tagjai mindenkor kivétel nélkül katolikusok voltak és a Bibits-féle alapból fizette őket, miután az alapítvány kezelését az állam vitte. Maga az állam azonban ennek a nagymúltú középiskolának felekezeti jellegét mindig respektálta.

Az aradi római katolikus főiskola a mai állapotba nem is nyugodott bele, hanem egyrészt tiltakozott az átvétel alkalmával az iskola épületének elvétele ellen, másrészt pedig hiteltel okiratok alapján készült memorandumban fordult jogorvoslatért a kormányhoz. Ez a memorandum a mai napig sem nyert elintéztést, mert az a rendelet, mellyel most a cluj közoktatásügyi reszsort megfosztja

az iskolát nyilvánossági jellegétől, nincs összefüggésben ezzel a memorandummal és így is nem is tekinthető erre válasznak. Annai mindenesetre kitűnik ebből, hogy az aradi római katolikus főgimnázium ügye legalább is vitás, nem a mi, hanem a román állam szempontjából. Kár volt tehát most közvetlenül az iskolai év végén ilyen nyugtalanító rendeletet kibocsátani, amely, a szülőknek is, a tanulóknak is a tanév legkényesebb idején végzetes izgalmakat okoz.

Az oroszok nem akarnak fizetni

— Nem adják vissza az elvett vagyonokat. — Átadták az orosz választ. —

GENUVA. Az orosz válaszcikkeket tegnap délelőtti nyújtotta át 'Csicserin'. A jegyzék rámutat arra, hogy az oroszoknak átadott memorandum a korábbi határozatokhoz képest hátrafelé való lépés. Azt a követelést, hogy a szovjet fennhatósága alatt álló területeken a más országok forradalmi mozgalmainak támogatására keletkezett kísérleteket elfojtsák és pártok vagy munkásszervezetek működését megtiltását célzó tilalmat nem tűrhetik el. Azt a követelést, hogy tartózkodjanak a más államok területi status kvótáját megzavaró cselekménytől, leplezett kísérletnek tekintik arra, hogy, a

Mert még abban a nem remélt esetben is, ha az állam a kormányhoz benyújtott memorandumra kedvezőten választ adna, az aradi katolikus hitközségnek még mindig módjában áll a kormány döntése ellen a pártatlan bírósághoz jogorvoslatért fordulni. S ezt bizonyára meg is fogja tenni. Mindaddig, amíg ebben a föltétele kényes kérdésben nem következett be jogerős döntés, nem lett volna szabad az iskolát kulturális látogatása teljesítésében zavarni.

szovjet elismerje a más államok által megkötött szerződéseket. A török kérdésben hajlandó a szovjet a semlegességre, amennyiben azt nemzetközi szerződések minden hatalomtól megkövetelik. — Oroszország jogi tekintetben nem kötelezhető arra, hogy a múlt adósait megfizesse és a szocializált vagyonokat visszaadja vagy a volt tulajdonosokat kárpótolja. A forradalomból keletkezett kormányoknak a bukott kormányok kötelezettségeit nem kell respektálni. A francia konvent 1792 szeptemberében proklamálta, hogy a népek szuverenitását a zsarnokok szerződése nem kötelezik. A can-

Budapest jubilál

(Az ötven éves magyar főváros.)

BUDAPEST. Mi volt Budapest ötven évvel ezelőtt? Egy nagy virágzásnak induló ország székesfővárosa, egy Pest-Buda és Óbudából Budapestnek elnevezett város, amely mértőföldcsizmákban haladt a nagyság felé, hogy Európa egyik legszebb metropolisává legyen. És mi ma? Egy megcsontított, szegény, kis országnak hatalmassá nőtt fővárosa, amely a fejlődés útján megállított a legvéresebb háború. Milyen volt ötven évvel ezelőtt Budapest? Kevesen vannak, akik látták, sokan, akik — különösen ma — bizonyos meghatottsággal halgatják, amit a régi Budapestről regélnak. Hallgassák hát Rózsavölgyi Gyula udvari tanácsos, nyugalmazott alpolgármestert, amint az ötven év előtti Budapestről mond el egyet-mást.

— Én — meséli Rózsavölgyi — 1874-ben kerültem a főváros szolgálatába, amikor már a három város: Pest, Buda és Óbuda egyesítését kerestülvítették. De azért igen jól emlékezem még az egyesítés előtti állapotokra, hiszen

1865 óta vagyok Budapesten. A mikor idekerültem, a város északi vége az Újépület (Neugebäude) volt, dél felé pedig az Üllői-uton végződött be. Természetesen a körutaknak egyáltalán nyoma sem volt és a Vilmos császár-ut is volt az országút. Azon a helyen, ahol most az Üllői-ut klinikák állanak, palánkkal bekerített területek voltak. A Kálvin-téren, ahol ma az Első Hazai Takarékpénztár bérháza emelkedik, volt a híres Két pisztoly korcsma. A korcsmahelyiség egy ugynevezett előtölt épületben volt. Akkoriban töltöttek fel a Kálvin-teret, aminek az lett a következménye, hogy a korcsma udvarán lévő trágyadomb tűnt el a ház tetején és az utcáról is látható volt. Egyébként a Kálvin-téren volt a zöid omnibusz kiindulási állomása, amelyik a Városligetbe vitte a kirándulni vágyó embereket. Maga a Városliget távolról sem volt az a rendezett park, ami ma, a mai rondó helyén, ahol a nagyszökököt van, parasztrét volt, amelyet körülkocikáltak a pesti gavallérok és dámák. Ezen a réten egy károszékben ült mindig Deák Ferenc, meghitt embereitől körülvéve. Magam is sokszor láttam őt itt. A

mi a város egyéb részeit illeti, a mai piarista-épület és az Erzsébet hid pesti feljárója helyén állott a Városház-tér, rajta a nagytornyú Városháza s a Városháza mögött a ma is meglevő belvárosi plébániatemplom. Ennek a térnek közvetlen közelében, a mai Eskü-ut helyén a mai Sebestyén-tér terült el és mellette, ahol ma a két Klotild-palota áll, volt a Rózsa-tér.

— A nagyobb épületek közül mai formájukban megvoltak már: a Vármegyeház, a Károly-kaszárnya (a mai központi városháza), a Mária Terézia-kaszárnya a Bazilika már akkor is épült, sőt akkor történt az, hogy bedőlt a kupolája és újrakelt kezdeni az egész építkezést. A Dunaparton volt a Hal-tér, Kicsinyke térség a belvárosi templom előtt. A tér szomszédságában állott az ugynevezett Zöld Udvar, benne a mézások és hentesek boltjaival. A mai Operaház helyén nagy piac volt, amelyet az akkori pesti zsargon Schiff mannsplatznak nevezett. Az Andrássy-utnak nyoma sincs és a városnak ezen a területen a Marokkói-udvar és az Orczy-ház voltak a legszebb és a legnagyobb épületek. Emlékezem, hogy arról az utóbbról mint ku-

riózmáról már akkoriban azt mondták, hogy tulajdonosának minden órában egy aranyat jövedelmez. Az Andrássy-ut helyén a Könyök-utca (Ellenbögengasse) borkollott az országutba és körülbelül a mostani Oktogon-térig terjedt. Ahol ma az Oktogon gyönyörű városképe bontakozik ki, azon a helyen és mögötte nagy káposztáskertek terültek el. A mai Eszterházy-utca helyén és ott, ahol a Pannónia épülete áll, volt a híres Beleznavkert, a pestiek kedvelt mulatóhelye. A Nemzeti Színház épületét még nem környékezték bérházak és az egyik oldalán kis egyemeletes épület állott, benne vendéglővel. A német színház előbb az Erzsébet-téren, majd a Gyapjú-utcában kapott hajlékot.

— A város lakossága természetesen túlnyomó részben német volt. Budán és Óbudán talán nem is tudtak magyarul. De Pesten is megesezt, hogy néhány szülő felkereste az iskolagazdákat és arra kérte őket, csimálganak már valamit, mert nem tudnak gyermekeikkel beszélni. Akkor indult meg ugyanis a magyarosítás és bizony gyakran megtörtént, hogy a gyermek nem tudott

nesi határozatok harmadik pontjának alapelvét a kölcsönösség fenntartásával elfogadják. Aki elismeri a szocializáláshoz eredő kártérítést, az lemond az ellenforradalmi intervenciókért járó kártérítésről. A tulajdonjog kérdésében proponált vegyes bíróságra nézve kijelenti a válasz, hogy a felfülvizsgálásnál származó nézeteltérések arra vezetnének, hogy a tulajdonjogi formákat szembeállítanak egymással. A jegyzék végső következtetése az, hogy Oroszország jelentékeny engedményekre hajlandó azzal a feltétellel, hogy az antant hatalmak a koncessziókkal egyenértékű engedményeket tessenek az orosz népnek, továbbá hogy a multban az Oroszország és a hatalmak közötti igények kölcsönösen megsemmisítenek. Ezt a konferencia által kinevezett szakértő bizottság végezhetné el.

GENUA. Olasz körökben azt gondolják, hogy az orosz választ a további tárgyalások alapjául lehet tekinteni. A franciák és belgák a legnagyobb tartózkodást tanúsítják. A válasz szövegét megsürgönyözték Párisba és Brüsszelbe. Barthou bevárja Poincaré választát. A döntés Párisban fog megtörténni. Lloyd George, Schanzer és Barthou tanácskozást folytattak, amelyen az oroszok által javasolt szakértői bizottság kérdése volt előtérben.

BERLIN. A szovjet és a Vatikán között külön egyezmény jött létre. Az oroszok elfogadták a pápai memorandumnak a vallás szabad gyakorlásáról és a lelkiismeret szabadságáról szóló pontjait, ellenben az egyházi javak visszaadásáról szóló pontot elutasították. A Vatikán erről a követelésről azután lemondott.

GENUA. Lloyd George, Schanzer és Barthou elhatározták, hogy

nemettől, viszont a szülő nem tudott magyarul és így nem értették meg egymást.

— A hatvanas években épült az első lóvasút Pesten, a Ludoviceum és Újpest között. Pályaudvar egy volt: az ugynevezett Isonci indóház, — a mai Józsefvárosi pályaudvar. A város rohamos fejlődése tulajdonképpen 1867-ben az alkotmány visszaállítása után következett be, amikor rengeteg ember özönlött fel Budapestre, a hol akkor létesült a különféle minisztérium és hivatal. Az egyesített főváros első polgármestere Kammermayer Károly volt; az egyesítés előtt Pest város főpolgármestere Rotenbiller, polgármestere pedig Gambert, aki később Gyöngyösi magyarosította nevét, volt. A budai polgármester tisztelet. Házman töltötte be. Óbuda városának első polgárát pedig Harrer-nek hívták, aki Harrer Ferenc nyugalmazott alpolgármester édesapja volt. Pest legelső és legfinomabb vendéglője ebben az időben a Szervita-téri Marschal. Idejártak a mágánások és a felsőbb tizezrek. Tulajdonosa később a Szegényházba került és ő. akinek azelőtt minden

összehívják a politikai bizottságot. Ennek az ülésére azonban nem hívták meg sem az oroszokat sem a németeket. Ezen az ülésen fogják kidolgozni az oroszoknak adandó választ, amely erőiesen visszautasítja az oroszok kritikáját. Az orosz jegyzékre adandó választ a szakértői bizottság fogja feldolgozni, ez alatt pedig Lloyd George azon fáradozik, hogy Oroszországtól és ennek szomszédjaitól formális ígéreteket kapjon a meglévő határok respektálására nézve. (Rador.)

PÁRIS. Francia politikai körök megállapítása szerint az orosz választ jegyzék elfogadhatatlan, mert ki akar térni azon kötelezettségek elől, amelyeket a cannesi program megállapított. Francia körök véleménye az, hogy az orosz kérdést további tárgyalni nem kívánatos. Franciaország nem hagyja ott a genuai konferenciát, mert szem előtt tartja annak exkluzív gazdasági jellegét. (Rador.)

GENUA. Rakovszki kijelentette az idegen újságírók előtt, hogy ha a magántulajdon kérdésében az oroszok és a szövetségesek álláspontja összeegyeztethető lesz, akkor az orosz kormány hajlandó a politikai kérdésekben koncessziókat adni és hozzájárulni az európai békepaktumhoz. Ha azonban Oroszországot izolálják, akkor Európa nyomorúsága növekedni fog. (Rador.)

— A magyar jóvátétel. Budapest. Az állatjóvátétel ügyében az antant hatalmak újabb jegyzéket intéztek a magyar kormányhoz. A minisztérium tegnap ülésén majdnem kizárólag ezzel a kérdéssel foglalkozott. A jegyzék azt követeli, hogy az ország 28 ezer élő állatot május 10-16. június 15-ig szállítson le. Ellenkező esetben gazdasági szankciókkal fenyeget.

jóban része volt, valahányszor a szegényházat látogatták, a hozzáintézeti kérdésre mindig azt válaszolta, hogy igen jól érzi magát. A politikusok és írók találkozóhelye Karikásnak Kis Pipa vendéglője volt, ugyancsak a Szer vita-téren. Karikás konyhája kitűnő volt, de evőeszközei rendkívül piszkosak. Bernáth Gazsi, az akkori idők legismertebb gavalérja mondta is: „Harminc éve járok ide s ha ez alatt az idő alatt hazavitem volna azt a földet, a mit a villa ágai között találtam, most nagybirtokos lehetnék.” Szegényből sohasem lett nagybirtokos. Az ismertebb kávéházak közül nevezetes volt a Sebestyén-téren levő Pilvax (később az Uri utcába került) és a Hatvani-utca sarkán levő Zrínyi-kávéház, a mely különben a Szökött katonák című népszínmű egyik felvonásának színhelye is.

Hamarjában ennyit mondott Rózsavölgyi Gyula, a régi, de az új Budapest egyik legavatottabb ismerője és egyik leghűségesebb fia. Budapest ötvenéves jubileumát nagy pompával ünneplik meg.

Az igazságügyminiszter Aradon.

(Látogatás az aradi törvényszéken.)

Theas Florescu igazságügyminiszter ma délelőtt meglátogatta az aradi törvényszéket. A minisztert, aki felesége kíséretében Timisoaráról auton érkezett, az aradi vámnál dr. Moldovan Silviu törvényszéki elnök, Megulescu főügyész, dr. Marcus Mihály prefektus és Grilla Ovidiu rendőrprefektus várták. A miniszter gépkocsija pont 12 órakor érkezett meg az igazságügyi palota elé. Az elnökségi szalónban megtartandó fogadtatáson az egész bírói és ügyészi kar megjelent. A törvényszéki bírakat dr. Moldovan elnök, a járásbírákat dr. Tamasdan Livius vezető járásbíró, az ügyészeket pedig Megulescu főügyész mutatta be a miniszternek, aki a legszívélyesebb modorban hosszasan elbeszélgetett valamennyi megjelenttel. Az audencia folyamán nagy megértéssel hallgatta meg az egyes esetleges sérelmeit vagy kívánságait. Majd pedig a bírákkal és ügyészekkel való személyes beszélgetés eredményeként a legnagyobb elismerésnek adott kifejezést a mindkét kar nívóját illetően.

— Örömmel tapasztalja — mond — hogy a bíróság minden egyes tagja a legnagyobb buzgalommal iparkodik elsajátítani az

állam hivatalos nyelvét. Kérte mindazokat, akik ebben még nem bírnának kellő gyakorlattal, hogy szorgalmas tanulással igyekezzenek odahatni, hogy a tárgyalások kizárólagos nyelve minél rövidebb idő alatt a román lehessen. Ezután kijelentette, hogy ezuttal legnagyobb sajnálatára nem tekintheti meg behatóbban a törvénykezés menetét és a hivatalokat, mivel sürgős politikai okokból még ma vissza kell utaznia Bucurestibe, azonban néhány hét múlva vissza fog térni Aradra és hihetőleg akkor majd alkalma nyílik a törvényszék teljes mechanizmusát kellőképpen megismerni.

A miniszter beszédét azzal fejezte be, hogy már most ígéretet tehet arra nézve, hogy a bírói kar anyagi helyzete legkésőbb az őszre lényegesen javulni fog. A kihallgatás után a miniszter Megulescu főügyész és dr. Moldovan elnök kíséretében a Fehér Kereszt éttermébe hajtatott, ahol dr. Marcus prefektus rendezett ünnepi ebédet a miniszter tiszteletére. Florescu igazságügyminiszter ma délután hagyta el az expresszvonattal a várost. Az állomásra az egész bírói és ügyészi kar kikísérte a minisztert.

A kisanant elégedetlen Lloyd-George-zsal

A nemzeti kisebbségek kérdése miatt. — Tárgyalják a magyar javaslatot

GENUA. A kisanant Genuában lévő delegátusai elégedetlenkednek, mert Lloyd George az előtizedikén tartott ülésen megkezdte a középeurópai probléma tárgyalását. Összegyűjtötte a meghívott államokat és ezek előtt felvetette a magyar kisebbségek kérdését. Barthou intervenciójára ennek a kérdésnek a tárgyalása le fog szorulni a napirendről és előbb a politikai albizottság fogja megállapítani, hogy kell-e ezt a kérdést a konferencián tárgyalni, vagy sem. A Petit Parisienne ennek kapcsán azt írja, hogy Lloyd Georgenak az az intenciója, hogy ennek a kérdésnek a tárgyalása feltétlenül szükséges. Viszont a kisanant ebben az esetben a többi nemzetiségi kisebbségek kérdésének a felvetését is követelni fogja. Nincsen kizárva, hogy a kisanant delegátusai kivonulnak a politikai albizottságból. A lap szerint Lloyd George a konferencia életét meg akarja hosszabbítani és olyan fontosságot akar annak tulajdonítani, mint amilyen a párisi konferenciának volt. A Le Journal szerint Lloyd George azért kívánja napirendre tüzetni a magyar kisebbség kérdését, hogy kellemetlenkedjék azon államoknak, amelyek nem támogatják az ő politikáját. (Rador.)

GENF. A népliga ma délelőtt összeült Quinones Leo elnökelete alatt. A szövetségesek azon feltevése, hogy az oroszok ne érintsék a status-quo kérdést, az orosz delegáció egyik tagja a következőket mondotta:

— A szövetségesek ilyenfor-

mán akarják az oroszoktól kicsikarni azt, hogy elismerjék a már meglevő békeszerződéseket. Tekintettel arra, hogy Oroszországnak Besszarábiára vonatkozólag még fontos tárgyalásai lesznek Romániával, ilyen követeléseket az orosz delegáció nem teljesíthet. (Rador.)

RÓMA. Olasz lapok helyeslik az angol-olasz egyezménytervet s úgy gondolják, hogy Lloyd George nem képviseli teljesen az angol közvéleményt. Egyik olasz lap Lloyd Georget ingadozónak tekinti s attól tart, hogy ha az olaszok aláírják az egyezményt, alá kell magukat vetniük az angol politikának. (Rador.)

GENUA. Az olasz sajtó a magyaroknak a kisebbségek kérdésében elért sikerével érdeklődéssel foglalkozik. A Corriera della Sera is kénytelen megállapítani, hogy bár ez a kérdés nem tartozik a konferenciára, de a magyar delegáció indoklását mégis a legrokonszenvesebben fogadják. Lloyd George szívélyes támogatására a javaslatot a politikai bizottság már ki is tűzte napirendre, vagyis hamarosan a közeli napokban tárgyalás alá is kerül.

— Alkalmazottak Szövetsége Aradon. Az Alkalmazottak Szövetségének aradi csoportja, amely a helyi magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak összességét foglalja magában, vasárnap délelőtt fél 10 órakor tartja a szakszervezeti törvény értelmében előírt alakuló közgyűlést a Tamas-Ogdon nagyteremben.

Ötezer ember orvos nélkül.

(Aradmegyei község küldöttsége dr. Bradeán főorvosnál.)

Sajtény aradmegyei nagyközség ma küldöttséggel kereste fel dr. Bradeán Athanáz megyei főorvost, akit arra kért, hogy az 5 ezer lelket számláló községbe orvost neveztesse ki. Hivatkoztak arra is, hogy Sajtényban azelőtt is volt orvosa. A legközelebbi orvos jelenleg Szemlakon van, ahonnan hepenként csak egyszer megy ki Sajtényba és amíg ott tartózkodik, nem képes ellátni a községet és környékét. Dr. Bradeán Athanáz megyei főorvos azt válaszolta a küldöttségnek, hogy úgy az orvoshiányra, valamint arra való tekintettel, hogy az állam az orvosok fizetése dolgában is jankaróskodik, egyelőre a kérelemnek nem tehet eleget. A körorvosok fizetése ma oly kevés, lakást sem tudnak rendelkezésre bocsátani, hogy ezek miatt, ha volna orvos, sem lehetne egykönnyen Sajtényba orvost találni.

Németország válaszolt.

(Amerikai kölcsön a németeknek.)

BERLIN. A német kormány tegnap nyújtotta át választ a jóvátételi bizottságnak, amelyben nemzetközi kölcsönt kér. Előadja a pénzügyi ellenőrzést, feltétlenül azonban a német pénzügyi szuverenitás fenntartását kötik ki. (Rad.)

PARIS. A franciák a jóvátételre vonatkozólag beküldött német válaszcjegyzék tartalmát udvariasságnak és közéletre jellemzőnek találják, azonban koncilíáns hangja ellenére sem tartják megnyugtatónak.

BERLIN. A Lokalanzeiger autentikus helyről arról értesül, hogy több amerikai nagybanc ajánlatot tett a német kormány-nak nagyobb szabású hitel folyósítására, azzal a kikötéssel, hogy az összeget Németország nem fordítja a jóvátétel céljaira. Ebben az ügyben valószínűleg Pierpont Morgan érkezik legközelebb Berlinbe. Arról is szó van, hogy a kérdéses összeg biztosítására a német vasutak fognak szolgálni.

Károlyi pöre.

(Clemenceau kihallgatását kéri.)

BUDAPEST. A budapesti törvényszéken a vegyesbírószék tegnap kezdte meg Károlyi Mihály vagyonelkobzását pörének tárgyalását, amely még mindig foglalkoztatja a bíróságokat. Károlyi védője, Clemenceau volt francia miniszterelnök tanúként való kihallgatását kéri. A védő hosszasan foglalkozott Windischgrätz herceg ismeretes, többször megcáfolt állításával, amely szerint Károlyi a háború alatt összeköttetésben állott a franciákkal, amit Clemenceau egy beszédében is érintett. Ezt a rágalmat maga Clemenceau is megcáfolta annak idején gróf Batthyány Tivadarhoz intézett táviratában. A védő ezenkívül több tanura hivatkozik, a kiknek kihallgatását kéri. A törvényszék holnapra halasztotta a tárgyalást s közölni fogja döntését a védő indítványára nézve.

— A városi tisztviselők nem kapnak jutalmat. A városi tanács 27 ezer lejt szavazott meg a tisztviselők jutalmazására. A kormány azonban nem hagyta jóvá a tanács erre szándékát és ennek következtében a tisztviselők nem részesülnek jutalomban.

A katolikus gimnázium — nem új intézet

Ötven éve működik. — Ilyen egy zugiskola! — Respektálták a katolikus jellegét.)

A cluji közoktatásügyi reszort abban a rendeletében, amelylyel az aradi római katolikus főgimnázium nyilvános jellegét beszüntette, a magyar 1883. évi törvényre hivatkozik. Ez a törvény a zugiskolák megrendszabályozását célozta. A cluji reszort tehát erre a törvényre való hivatkozással az aradi római katolikus főgimnáziumot zugiskolává degradálta. Hogy, milyen magas színvonalon állott mindig a magyar főgimnázium, amely természetesen folytatása az 1918. évi előtti aradi kir. főgimnáziumnak, annak ékes bizonyítéka a nagy-multu intézet története, amelyet az alábbiakban adunk:

A Bibits-alapítvány.

Bibits Jakab királyi tanácsosnak és Aradmegye alispánjának özvegye, született Tomián Margit 1774. december 31-én Kékvégrendeletében vagyonának legnagyobb részét arra a célra adományozta, hogy abból Aradmegye területén középiskolát létesítsenek, melyben római katolikus tanári kar magyar ifjakat neveljen. Miután özvegy Bibitsné Tomián Margit bolgár származású volt, azt is meghagyta, hogy 3 bolgár ifjat is fel kell venni minden tanévben. Ebből az alapítványból létesítették azután a szentannai konviktsust, ahol piarista tanárok tanították a növendékeket. II. József császár, Magyarország „kalapos” királya 1784-ben a konviktusokat királyi rendelettel megszüntette és így a szentannai is megszűnt működni. Ezután hosszú ideig a Bibits alapítványból csak ösztöndíjakat adtak ki. Özvegy Bibitsné igen érdekes módon indokolta meg végrendelezését. Rokonaira azért, mint a végrendeletében is indokolja, nem hagyott semmit, mert haragudott rájuk. Hangsúlyozta, hogy a vagyont, melyet a középiskola céljaira hagy, maga szerezte és azért egyik mostohaleányára, bár az nem érdemelné meg, szánsalomból kisebb értéket adott. A másik mostoha leányának semmit sem hagyott, mert az ugyanis gazdagon ment férjhez. Az alapítványt azért tette, mert őt az isten gyermekkel nem áldotta meg és így a Bibits név nem folytatódna. Tehát az alapítványt az ő nevére kell elnevezni és ezzel ő mindazokat fiaivá fogadja, akik az intézetben nyerik kiképeztetésüket.

Az aradi liceum felépítése.

Az 1861. évben már az alapítvány tőkéje 574.417 forintot tett ki. Ekkor kezdtek foglalkozni azzal a tervvel, hogy a pénzből Aradon építenek az alapítvány szellemének megfelelő tanintézet céljaira épületet. Azért Aradon, mert Szent

désben elmaradt, míg Arad városa fejlődött. Végre 1869. szeptember 18-án Discher József pesti építész megkezdte a liceum építését. Az építkezés közben kapott segélyeket és felvett kölcsönöket az építés befejeztével az alapítvány pénzéből kifizették úgy, hogy az egyedül a Bibits alapítvány tulajdonát képezte és annak a nevére telekkönyvelték is. A liceumot 1873-ban nyitották meg. A liceum épülete és felszerelése 465.356 forint 98 krajcárba került. 1896-ig a főgimnáziumot tisztán az alapítvány pénzéből tartották fenn. 1896-tól kezdve a főgimnázium is, mint minden Magyarországon levő felekezeti iskola államsegélyt kapott, hogy azzal a személyi kiadások fedezéséhez járuljon hozzá.

Tiltakozás az átvétel ellen.

1919. május 31-én dr. Metzger Márton hittanár a főgimnázium tanári karának jelenlétében arra kérte az akkori prefektust dr. Marsieu Jusztint, hogy a liceum épületét továbbra is hagyják meg eddigi rendeltetésében, mert azt már akkor kiakarták venni az akkori vezetőség kezéből. 1919. július 10-én dr. Lakatos Ottó minorita házfőnök, római katolikus plébános vezetésével küldöttség kereste fel a prefektust és tiltakozott az épület átvétele ellen. A prefektus azonban kijelentette, hogy egyelőre átveszi az intézetet, mert a Károlyi kormány, azt 1919. januárjában államosította és így az a nemzetközi jog értelmében a román államot illeti meg. A prefektus kijelentését egy félremagyarázott tankerületi főigazgatói átirat alapján tette. De kijelentette a prefektus azt is, hogy ha a római katolikus hitközség me morandummal fordul a kormányhoz és abban csak 70 százaléknál igazaz is lesz, nem kételkedik abban, hogy az épületet visszakapja. A memorandumot akkor elküldötték, arra azonban máig érdemleges választ nem kaptak. Miután azonban az épületet az állam birtokába vette és akkor a római katolikus hitközség egyelőre nem számíthatott arra, hogy a memorandum elintézése alapján azt visszakapja, az államtól más épületet kért a katolikus főgimnázium céljaira. Az állam akkor a polgári leányiskola épületét jelölte ki a főgimnázium részére. A múlt évben azonban a timisoarai főigazgatóság a fiú- és a leánytagozatot oly módon választotta el, hogy a főgimnáziumnak kiutalta a kereskedelmi iskola épületének egy részét is. Miután a főgimnázium jelenlegi bérletét a város július 15-re felmondotta, azért az állam kötelessége, hogy a főgimnázium részére helyiségről gondoskodik mindaddig, amíg fel nem épül a magyar tannevelői katolikus főgimnázium épülete.

Mit mond a telekkönyv?

A liceum épülete még ma is, mint a Bibits alapítvány tulajdona szerepel a telekkönyvben. A főgimnázium tanári kara és növendékei ugyanazok, akik 1918. előtt voltak, azoknak a tanulóknak a kivételével, akik azóta kerültek az alsóbb osztályokba. Igen kevesen repatriáltak magukat. Kevesen pedig, románok lévén a Moise Nicoara liceumban mentek át.

Azt hisszük, hogy a fenti vázlatos történet eléggé szemlélteti azt, hogy a jelenlegi aradi katolikus főgimnázium nem 1918. után létesült új tanintézet, hanem természetes folytatása az 1918. előtti katolikus jellegű főgimnáziumnak. Hogy a magyar kormányok is mennyire respektálták az intézet katolikus jellegét, arra nézve jellemző az, hogy egy ízben, amikor nem katolikus tanárokat is neveztek ki a főgimnáziumba, az ellen tiltakoztak és a kormány vissza is vonta a kinevezéseket, mert respektálta az örökhatályú rendelkezést.

Vilmos császár tiltakozott

egy premier ellen.

BERLIN. Egy berlini színház előadása előadásra Ludwig Emil „Bismarck” című színművét, amelynek tárgya a vaskancellár elbocsátása. A darab Bismarckon kívül Vilmos császárt is színpadra viszi. Ugy volt, hogy a dráma már ebből a hónapban színtre kerül, de Vilmos császár tiltakozást jelentett Be a színművet ellen. Dr. Wolff Arthur, a német színpadok egyik színdiktusa, aki egy hasonló esetben már képviselte a volt császárt, felszólalt Vilmos császár megbízásából, a premiért el kellett halasztani és a dráma aligha kerül színtre.

Három milliárd kell

a magyar jóvátétel teljesítéséhez.

(A rekvirálás kommunizmusra vezet.)

BUDAPEST. Az állatjóvátétel ügyében a jóvátételi bizottságnak a magyar kormányhoz intézett jegyzéke teljesen megzavarta az osztrákokkal már megindult tárgyalásokat, melyek Bécs husellátására irányultak. A jegyzékben követelt 28.000 állat összevásárlása épen 3 ezer milliót, azaz 3 milliárdot igényel, amit a kormánynak bankóprés útján kell előteremteni, ez pedig árdragító hatását feltétlenül éreztetni fogja. Mayer János földművelésügyi miniszter kijelentette, hogy a magyar kormány külföldi kölcsön nyitásához kötötte a jóvátétel teljesítését, mert ellenkező esetben véleménye szerint, hacsak óriási bankószaporulattal nem teszik még jobban tönkre a rossz magyar pénzt, rekvirálni kellene, ez pedig kommunizmusra vezetne. A jóvátételi bizottság most kézbesített válaszában csodálkozását fejezte ki afelől, hogy a magyar kormány kölcsön kérésével komolyan a jóvátétel

Mélti kötelezettségét. A magyar kormány az antant kedvezőtlen válasza dacára mindent elkövet, hogy a jóvátételt redukálja.

HIREK.

Arany János ünnepély Pécskán.

A vidéki magyarság kulturális megmozdulásának első jele a szombat esti pécskai Arany János ünnepély, mely bevezetése a közeljövőben meginduló vidéki kulturális ünnepélyeknek. Örömmel tudvózzuk ezt a jelenséget, mely a város irodalmi munkásságába belekapcsolja a vidék szellemi életét is, s ezzel szorosabbra vonja a háború által okozott eltávolodást. A nívónak ígérkező estén Reichner Endre Ujságíró, a Kölcsey Egyesület titkára tart előadást Arany Jánosról, amelynek keretében Mester Mária, Csatlós Dezső és Harsányi Maca Arany-költeményeket fognak szavalni. Az előadást Vugrincses Sándor alkalmi prólója vezeti be, kinek egy dalát Szabó Gyula színész fogja énekelni. Ugyanazok énekelik Karácsonyi Iván egy megzenésített költeményét is. Az estére Aradról is többen mennek ki.

— Valtolann belügyminiszter Aradon. Valtolann Arthur tábornagy, belügyminiszter ma reggel Timisoaráról Aradra érkezett. A vasúti állomáson dr. Marcus Mihály prefektus, dr. Beles Jenő alispán, dr. Robu János főpolgármester és Gritta Ovidiu rendőrprefektus fogadták. A miniszter hivatalos szemlelta alkalmával kereste fel Aradot főleg azért, hogy az agrárreform munkálatainak végrehajtását ellenőrizze. A miniszter még a mai nap folyamán elutazott Aradról, s valószínűleg Bucurestibe tér vissza.

— Haza Genuából. Bucuresti. Az Adeverul írja: Tegnep este hazaérkeztek a gazdasági és pénzügyi szakértők Genuából. Nyilatkozataikból kitűnik, hogy az egész venalóm a román álláspont győzött. Az export-import kérdésében is a román álláspontot fogadták el, míg a többi államok a szabad csere-forgalmat követelték. (Radior.)

— Adományok a fupényi bányakatasztrófa áldozatainak hozzátartozói részére: Curut Józsefnek 20 lei, Hertilla Szilárd 20 lei, Berger Manoné 100 lei. Az összeget elismervény ellenében a segélyakció intéző-bizottsághoz juttattuk el.

— Bratiansu és Lloyd-George autókarambolja. Genua. Az elmúlt napokban Bratiansu miniszterelnöknek a fia által vezetett autója Genua és Porló-Filno között összeütközött egy autóval, a melyben Lloyd-George és a felesége ültek. Az angol miniszterelnök autója súlyosan megrongálódott. A bentülőknél az ijedségen kívül nem történt semmi bajuk.

A budapesti román főkonzulátus felfüggesztette működését.

A főkonzul exterritorialitás sérelme miatt bezáratta hivatalos helyiségét

BUDAPEST. A budapesti román konzulátus helyisége előtt a múlt hét péntek délelőtt is, mint rendszeren, egész sor ember várakozott utlevelék kiállítására és látatkozásra végezt. A vizumkiadás és utlevélkiállítás javában folyt, amikor déli 12 óra tájban a várakozók legnagyobb meglepetésére Trifu George főkonzul izgatottan kitépett szobájából s hirtelen alatt hatalmas aktatáskájával lesietett a lépcsőn, majd a kapu előtt várakozó autómobilba vetette magát, amely elrobogott vele. A konzulátus hivatalnokai nyílegkor felszólították a várakozókat, hogy távozzanak a helyiségből, mert a főkonzul utasítására a további intézkedésig bezárják a konzulátust és megszüntetik az utlevélkiadást és látatkozást. Kis cédulát ragasztottak ki az irodahelyiség ajtajára, amelyen lakonikus rövidséggel csak ez állt:

— További intézkedésig az utlevél- és a vizumkiadás szünetel. Az eset érdekes előzményei a következők: A Lánchida szemben a Ferenc József-téren levő Gresham-palota egyik nagy udvart illeti helyisége még a háború kitörése előtt kiberelte Derussy György gróf, az akkori budapesti román főkonzul. A helyiségben lakberendezési tárgyakat és hatalmas ládákban csomagolt iratokat helyeztek el, amelyekről a román követség azt állítja, hogy a követségi archivumhoz tartoznak. Derussy elhagyta Budapestről és utóda Bilcurescu Gregori főkonzul lett, aki átvette Derussy grófnak a Gresham-palota 3-ik emeletén levő lakását is. A

— Vöröskereszt díszjelvény Magyarországon. Budapest. A Budapesti Közlöny mai száma kormányzói kéziratot közöl, amely szerint a kormányzó a minisztérium előterjesztésére magyar Vöröskereszt díszjelvényt alapít. Azok részére, akik a háborúban vagy békében a közjótékonyaságban kiválóbb érdemeket szereztek. A díszjelvénynek három fokozata lesz és pedig: 1) magyar Vöröskereszt érdemesillag, 2) érdemkereszt, 3) érdemérem. A díszérmén a hivatalos cimerepajzsot Szent István aranyszínű koronája fogja díszíteni.

— Ötmillió lírás fizetésképtelenség. Bucuresti. A Banca Comerciala Italiana si Romana a csőd megnyitását kérte Izidor Stroe-Lupescu bucurestii pamut-nagykereskedő ellen, mert 5 millió líráról szóló váltóját fizetés hiányában meg kellett óvatolni. A kereskedő azzal védekezett, hogy a követelés még nem esedékes. Egyben kártérítési pert indított a bank ellen, mert az árut nem szállította idejében. A bank vezetősége azzal válaszolt, hogy a kártérítési per alaptalan, már csak azért is, mert a kereskedő a kártérítési keresetet akkor adta be a törvényszékhez, mikor már

mikor 1916-ban Románia megüzente a háborút a monarchiának s a diplomáciai összeköttetés megszakadt, Bilcurescu Bucurestibe való visszatérése előtt lezárta és lepecsételte a Gresham-palotában levő raktárhelyiséget s a román érdekek védelmére a svájci követet kérte föl. Időközben egyesek érdeklődni kezdtek az állami dóan zárva levő, kitűnő helyen fekvő üzlethelyiség iránt. Így többek között a Magyar Sajtóügynökség, amely a Magyar Távirati Irodának egyik alvállalata. Kérlemre a lakáshivatal megszüntetett nyilvántotta Derussy gróf főbérleti minőségét s az üzlethelyiséget a Magyar Sajtóügynökségnek utalta ki. A hivatali rendeletére megkezdtek a bent levő lakberendezési tárgyaknak és iratoknak a kapu előtt várakozó butorszállító kocsikkal való áthelyezését.

Az esetről telefonértesítés útján tudomást szerzett Trifu George jelenlegi román főkonzul, aki akkor érkezett a helyszínre, amikor a butorok és ládák javarészt már elszállították. Trifu főkonzul telefonértesítésére időközben a Gresham-palota udvarára érkezett a külügyminisztérium egyik tisztviselője, akinek a főkonzul bejelentette, hogy diplomáciai úton fog elégtételt kérni exterritorialitás jogának megértéséért s amíg azt az elégtételt nem kapja meg, a budapesti román konzulátus és utlevélhivatal működését szünetelteti. Azóta egy hétig nem adtak ki vizumot. Ma azután elintéződött az affér és így valószínűleg holnap már megkezd működését a konzulátus a rendes hivatalos órák alatt.

a esőnyitást iránti kérvényt benyújtották ellene. A törvényszék holnap fog dönteni ebben az ügyben.

— Az angol király Belgiumban. Brüsszel. György angol király, aki a volt harcterek látogatása végett ideérkezett, ma koszorút helyezett a németek által kivégzett ápolónő, Miss Cave sírjára.

— Egy lelkész tragédiája. Nyíregyháza. Arancson vasárnap végzetes szerencsétlenség történt. Fülöp Károly református lelkész az ottani állomásfőnökkel Kovácsy Károlyval Budapestről bröwningot hozott magának. Az állomásfőnök elvitte a fegyvert a lelkésznek, de nem ment be hozzá hanem az ablakon akarta azt benyújtani. Alig húzta ki a zsebéből a fegyvert, az elsült és a lelkész szíven találta, aki azonnal meghalt.

— Ring Géza halála. A lakásbérbeadó-bizottság tegnap délután tartott ülésén báró Urban Péter a Strada Cloaca (Szent László-utca) 2. szám alatt volt lakását Mamu tábornoknak, a napokban elhunyt Ring Géza bankigazgató lakását Stefanescu őrnagy tépárcsnoknak adta ki.

— Magyarország nem kap kártérítést. Budapest. A jóvátételi bizottság budapesti szervezete állítólag már elkészült azoknak a károknak felbecsülésével, amelyeket a kisantant csapatok magyarországi megszállásával okoztak. A bizottság véleménye szerint ez a megszállás kizárólag a bolsevisztizmus következményeinek tekintendő. Bár a Kun Béla-ésem nem volt jogilag el-

ismert reprezentatív kormány és hatalomra való jutását a magyar vezetés osztrályok apátiája segítette elő, a kár megtérítését még sem javasolja.

— Znához orvosot hívtak. Bécs. Pechan professzort, akit sürgősen Zna betegágyához hívtak Madeirába, Kroat asszony is elkérte, aki mindig híven kitartott az exktrályné mellett.

— Helyeségi munkahelyteremtés. Az aradi állami munkaközvetítő vezetője ma a következőket közli az érdekeltekkel: Állást keresnek: 1 rakárnok, 1 cipész és 1 tanár.

— Halálhírek. Május hó 5-ikén elhunyt Szamosulváron öv. Sorbán István székely származású Hofmayer Vilma. Az elhunytat kiberelt rokonaságán kívül fiait: Sorbán János volt aradi főispán titkár, dr. Sorbán Cornél borosjenői római katolikus esperes, Sorbán István esküme-gyel alispán és Sorbán Vilmos nyug. dési főispán gyászolják.

— Carpentier győzött. London. Carpentier, a közismert francia boxhajnok a londoni első összecsapás után legyőzte Lewit, az angol világbajnokot. (Radior.)

— Az „Aradi Házulajdonosok Szövetsége” 1922. május hó 14-én délelőtt 11 órakor a városháza nagytermében tartja évi közgyűlést, melyre a szövetség tagjait és az aradi házulajdonosokat tisztelettel meghívja.

— TAO—AAC barátságos mérkőzése vasárnap délután fél 5 óra kor az AAC pályán.

— MTK—AMTE II. barátságos mérkőzés 14-én vasárnap délelőtt 11 órakor az AAC sporttelepen. Előmérkőzés d. e. 9 órakor.

— A „Dácla” kávéházban a kitűnő fagyalt különlegességek már kaphatók. Esténként Muntean Pista teljes zenekarával hangversenyez.

— A heti piac árak. A mai hetipiaci árak a következők voltak: Buza 390—400 lei, tengeri 380—380 lei, árpa 320 lei, korpá 250—260 lei, zab 320 lei métermázsánként. Nullasliszt kilója 6.20 lei, kenyérliszté 4.50—4.60 lei, főzőliszté 5.30—5.40 lei, barna kenyérliszté 4.10—4.20 lei.

— „Mindenkort érdekel” című hirdetésre felhívjuk olvasóink figyelmét.

— A Neptun büféje. Ma járt le a Neptun-fürdő büféjének bérbeadására kiírt második pályázat. Miatán megfelelő ajánlat nem érkezett, a város valószínűleg egy harmadik pályázatot is fog hirdetni.

— Alkudozás botlás. Bergenthal Zsigmond aradi magánzó ma délelőtt a piacon zöldségféléket akart vásárolni Szász Mariska piaci árustól. Alkudozás közben szóváltás támadt közöttük és Bergenthal annyira dühös lett, hogy a kofát a botjával súlyosan megütötte. Szász Mariska fejelentést tett a rendőrségen, ahol előállították Bergenthalat. Az esetnek folytatása lesz a polgári bíróságnál.

— Gyermekgyilkosság. Harnac Ilona muresuli (Zsigmondhízi) lány, gyermeke tegnap meghalt. Az ottani halottkém gyanusnak találta a halál körülményeit és az esetről jelentést tett az aradi ügyésznek. A vádhatóság elrendelte a gyermekhulla felboncolását. A nyomozás megkezdése végett Gitta ügyész és a vizsgálóbíró fognak kiszállni a helyszínre.

— Rákosi Sándor nagybeteg. Budapest. Rákosi Sándor, a kiváló magyar színművész, a Király-színházal karöltve működő legrégibb magyar színiiskola vezetője mellhártya- és tüdőgyulladásban megbetegedett. Napok óta magasfokú láza van. Kezelő orvosa bizak abban, hogy erős szervezete a betegséget hamarosan leküzdí.

— Haladás előadás kivételesen félhatkor a nyári színházban.

— Lopás a piacon. A mai hetipiacon az egyik szolgáltató teljesítő rendőrszervezette, hogy egy cigányasszony a mellette álló hölgy zsebében kottorász. Még mielőtt elemelhették volna valamit, elfogta és bekísérte a rendőrségre. A rendőrségen kihallgatták és kiderült, hogy notórius zsebtolvaj. A nála talált fraktólból megállapították, hogy Mohácsi Józsefnek hívják. A zsebtolvaj cigányasszonyt fogva tartották.

KÖZGAZDASÁG.

Kimutatás

az Aradi Polgári Takarékpénztár
Részvénytársaság

zálogleveleiről

(az 1876. évi XXXVI. t. c. 29. §-a értelmében)

Az 1922. évi április hó 30-iki állomány szerint kitesz:

Az intézet forgalomban lévő zálogleveleinek összege ... K. 8.068.000.—
L. 4.034.000.—

A záloglevelek biztosítására szolgáló kölcsönök összege ... K. 9.214.087.82
L. 4.607.018.91

Az ingatlank értéke, melyek alapján a kölcsönök engedélyeztettek ... K. 29.820.338.—
L. 14.910.194.—

A záloglevelek külön biztosítására szolgál ezen felül a takarékpénztár tulajdonát képező záloglevél biztosítási alap, mely a következő értékekben van elhelyezve:
K 557.500.— 4%-os magyar korona járadék a 76.— K 428.700.—
K 100.000.— 4%-os Pesti Hazai 1. tptári kötv. a 85.— K 85.000.— K 508.700.—

Kelt Aradon, 1922. évi május 12-én.

Aradi Polgári Takarékpénztár
Részvénytársaság
Igazgatósága. 2188

A valutapiac.

Aradi valutaárak. (Május 12.) Dollár 142, márká 0.54, sokol 2.80, dinár 2.05, magyar korona 0.19, budapesti kifizetés 5.38, bécsi kifizetés 59.75—60, berlini kifizetés 0.51 és negyed, prágai kifizetés 2.78, francia frank 14.

Zürichi nyitás. (Május 12.) Berlin 179, Newyork 518, Milano 2747.5, Prága 997.5, Budapest 67.5, Zágráb 190, Bucuresti —, Varsó 13, Bécs 6, lebélyezett osztrák korona 6.375.

Budapesti nyitás. (Május 12.) Napoleon d'Or —, dollár 766, márká 276.5, rubel 47, leu 542, sokol 1484, dinár 1098.

Zürichi zárlat. (Május 12.) Berlin 181, Newyork 519, Milano 2747.5, Prága 997.5, Budapest 67, Zágráb 190, Bucuresti —, Varsó 13, Bécs 6, lebélyezett osztrák korona 6.75.

Budapesti zárlat. (Május 12.) Napoleon d'Or —, dollár 766.5, márká 276, rubel 45.5, leu 543, sokol 1493, dinár 1092.

Állami kedvezmény aradi vállalatoknak

(Ötven százalék a vasuton, adómérséklet, vámmentesség.)

Az aradi pénzügyigazgatóság ma rendeletet kapott a pénzügyminiszteriumtól, amely szerint több aradi és megyebeli céget és gyárat az állam különböző kedvezményekkel támogat. A kedvezmények a következők: az államvasutakon 50 százalékos kedvezményben részesülnek, állami egyenes adó helyett tiszta nyereségének bizonyos százalékát fizeti, vámmentességet kap minden gép és anyag után, amely Romániában nem szerezhető be, valamint olyan javított gépek után is, melyeknek javítása Romániában nem végezhető el stb. Aradon és a megyében a támogatást elnyerő cégek a következők: Lengyel-féle Olaj-

gyár, Kőbányavető R. T., Szatmárnémeti András Oxigéngyára, a Neuman-féle szesz-, élesztőgyár és malom, az Astra waggon és autómobilgyárak, Lengyel Sándor és Fia gyertyagyár, Sertészhaló és malomipar R. T., Czeiler Kornis & Co. faipari vállalkozó, Polhacsek Miksa és Társai gőztégelygyár, Vasipari R. T., Lányi és Pichler Corvin-nyomda, Alföldi vegyészeti-gyár, Munkács bútorgyár (neue Borosjenő), Sallamon Gábor és Társai malomipari vállalkozó, Nádler és Sebész (Borossebesi) Gőztégelygyár. A kedvezmények megadását még felül kérelmezni az ipari felügyelőség útján.

Belpolitikai események.

(A többség egységes programja.)
Tárgyalás a nemzeti párttal.)

BUCURESTI. Brătianu miniszterelnök hazaérkezése után fontos belpolitikai események várhatók. A liberális párt kebelében véglegesen tisztázni fogják a függő kérdéseket, hogy az őszi ülésszakon a többségi párt minden rétege egységes programmal jelenjék meg. (Rador.)

BUCURESTI. A közigazgatás reformálására kiküldött bizottság ma reggel a belügyminiszteriumban ülést tartott, amelyen megállapították az alapelveket.

BUCURESTI. Hivatalos helyről jelentik, hogy a kormány Gyűrűs Elemérrel szemben, aki Sepsiszentgyörgyön lépett fel a magyar kisebbség programjával, nem állít ellenjelölte. (Rador.)

BUCURESTI. Az Auróra jelenti, hogy a parlamenti szünet alatt a liberális párt, mielőtt a kormányt átalakítaná, tárgyalásokba fog bocsátkozni a nemzeti párttal az átalakítás mérvének békés megoldására vonatkozólag. (Rador.)

Párisi férfi-divat.

Páris ugylátszik a férfidivat terén is magához akarja ragadni a vezető szerepet. Ezen a téren most az ottani jockey-klub vezet, amely tagjait megint a cylinder viselésére kötelezte, miután az elegáns férfivilágnak ez a diszes ruhadarabja oly sokáig uralkodott és az utóbbi időben már csaknem feledésbe merült. A tavaszi első futtatásokon a dandyk már cylinderrel a fejükön jelentek meg. Divatba akarják megint hozni a klakkot is, még pedig a Nagy opera kezdeményezésére, mely új nevet is adott ennek a kalapnak és „operakalapnak” nevezte el. Mint ismeretes, Párisban föltett kalappal menni be a színházba, melyet csak akkor vesznek le az elegáns férfiak, miután már elfoglalták helyeiket. Most azon vannak, hogy az ugynevezett „elegáns napokon” az urakat csak is cylinderrel engedjék be a színházak jobb helyeire.

Irodalom és művészet.

* Az aradi városi színház heti műsora. Szombaton: Tanítónő, Fenyvesi Emil fellépéssel (B. bérlet.) Vasárnap d. u.: Délibáb herceg. Este: Bálvány. C) bérlet. Fenyvesi Emil fellépéssel. Hétfő: Timár Liza, Fenyvesi Emil fellépéssel. (A bérlet, rendes helyekkel.)

* A színházi iroda hírei. Fenyvesi Emil szombati este a legjobb magyar színművek egyikében, a Tanítónőben ifj. Nagy István szerepét játssza. A címszerepet Heppesné kreálja és kiváló részt vesz az egész drámai személyzet, mely nagy szorgalommal készül a szombati esti reprizre. — Iljusi előadás lesz ma szombat délután 4 órai kezdettel a városi színházban. Színrekerül a legkiválóbb magyar népszínmű, a Falurózsza. — Vasárnap délután a Délibáb herceg, ez a nagy táncos operette van előadásra kitűzve. László Andor játssza a címszerepet. — Vasárnap este az idei budapesti szezon legérdekesebb és izgalgó témájú drámának, a Bálványnak lesz bemutatója. Fenyvesi Emil, a színház illusztris vendégének szenzációs alakítása van egy öreg mandarin szerepében, de Heppesné, ki a női főszerepet, továbbá Sipos, ki egy Kínába szakadt magyar huszárt krea, szintén hatalmas szerepeket alakítanak. A Bálvány hétfőn is műsorban van. — Szombati este a Nyári színikörben kezd meg néhány estére terjedő vendég szereplését az erdélyi zsidó színtársulat. A társulat kiváló erősségeiből áll és igazgatójuk az itt nagyon jól ismert Strammer S. A társulat műsorán operettek, életképek és drámák szerepelnek. (A. bérlet.)

* Téli nagyverseny után ebben a szezonban ma este ismét zenélt ház lesz a Kultúrpalotában. Lepa Dóra a nagyszerű énekesnő tartja hangversenyét Arad legelőkelőbb közönsége előtt. Kezdeté pontosan fél 9 órakor. Az ajtók előadás alatt zárva lesznek. Műsorán lesznek Donizetti, Meyerbeer, Grieg, Brahms, Tschaiakovsky stb.

* Mindenkinek érdeke, hogy előre gondoskodjék jegyeiről a színház május 21-iki matinéjára, amelyen a színház összes elsőrendű tagjai válogatott program-pontok keretében lépnek fel. Különösen szép lesz az Ember tragédiájából a francia forradalom képe, a melyben csak a statiszták száma 200. Fel kell hívni a közönség figyelmét arra, hogy az életképet, amely a 82 bányász tragédiáját szimbolizálja, a színházi zenekar és a filharmonia egyesület felkért tagjai Beethoven gyászindulójával fogja kísélni. A kitűnő műveltséget nyújtó matinéra erősen fogynak elővételben a jegyek a színház pénztáránál.

MOZI. * Klasszikus filmbemutató az Urániában. Hétfőn a Cabiria című gyönyörű klasszikus filmdráma kerül az Uránia műsorára. A Krisztus előtti pogány világ érdekfeszítő misztériumával elevenedik meg előttünk. A két részből álló film első részében a sors csapása által árván maradt kis Cabiriának kezdődő szenvedéseivel ismerkedünk meg.

* Nordisk-film bemutató az Apollóban. Az Apolló színház pénteki bemutatóján óriási siker mellett ment a Nordisk-filmgyár legújabb nagyarányú alkotása, a Tulsó partitól című kép. A csodálatos kép kiinduló pontja egy mélyen az okkultizmusban rejtő alapelv: csodálatos megérzése annak, hogy katasztrófa fenyeget. Így sejtő végig nyomorba szenvedésbe fulladt életét a kis Paul Berg titkár, hogy ez a megsejtés megmentője legyen boldogságának. A Nordisk-filmgyár megszokottan kiváló darabjai közül is kiválik ez a kép. A főszerepekben viszonyítottuk a két filmfenomént: Alf Blücher és Lili Beak-et, akik elragadó alakításukkal nyújtottak feledhetetlen élvezetet. A képet szombaton és vasárnap vetítik még az Apolló.

* Harry Piel az Urániában. A Léglalkalozok és a Nagy ismeretlen című szenzációs sikerű filmek folytatását képezi a legújabb Harry Piel felvétel, a melyet a Titokzatos club címen vetített először pénteken óriási siker mellett az Uránia. A titokzatos club meseje egy állítólagos betöréssel veszi kezdetét, amelynek elkövetését megint Harry Piel számlájára szeretnék írni. Gyönyörű a képek az a része amely egy ópiumbárlangba vezet el. A csodálatos felvételt iránt óriási az érdeklődés. Még szombaton és vasárnap marad az Uránia műsorán.

LEGUJABB.

AZ OSZTRÁKOK PANASZKODNAK.

BÉCS. A bécsi Deutsches Volksblatt különösen találja azt a körülményt, hogy azok a remények, melyeket Ausztria a bécsi piac kedvező élelmezése szempontjából Nyugatmagyarországtól várt, felerészben sem teljesedtek. A lap valószínűnek tartja, hogy a nyugatmagyarországi területek egyáltalán nem alkalmasak Bécs élelmiszerekkel való ellátására. Azal vádolja a tartománykormányzatot, hogy ennek az ügynek elérése szempontjából nem gyakorol elegendő nyomást a lakosságra.

CSEH-OROSZ SZERZŐDÉS.

BÉCS. Prágából jelentik, hogy Cseh ország közvetlenül a genuai konferencia befejezése előtt a német-orosz szerződéshez teljesen hasonló megállapodást fog kötni Oroszországgal. A két ország közötti az erre vonatkozó megbeszélések már napokkal előttről meg voltak, s a kérdés végleges perfektálása is csupán a franciák intervenciója következtében maradt el egy időre. A „Ceskoslovo” megállapítja, hogy Csehország és a szovjet gazdasági együttműködése a csehek és Franciaország utjának elváltását jelentené.

AZ OROSZOK NEM KAPNAK KÖLCSÖNT.

BÉCS. Genuából jelentik, hogy Schanzernek javaslatához már eddig a belgák hozzájárulását sikerült megnyerni és nagyon valószínű, hogy ehhez a franciák is csatlakozni fognak.

LONDON. Sir Robert Horuch tegnap az angol alsóházban mondot beszédében kijelentette, hogy a kormány kétségtelenül tervezi, hogy Szovjet-oroszországnak nem hajlandó segítséget nyújtani.

Sok pénzt takarít meg, ha ócska színes-cipőit Färbollal újra megfesti.

Kapható minden e szakmába vágó üzletben. Főelárusítja **ALCALAY FRÉRES cégnél,** Aradon, kizárólag viszontelárusítók részére.

Bucurestibe utazik futárunk vasárnap este, utlevelek láttatkozását közismert pontossággal intézzük. „Kelet” hírlapiroda Strada Alexandri (Salacz-ut.) 1. 11579

Mindennapi igazságok.

A nászúton az asszony szégyeli magát. Az esküvőkorodalm után a férfi.

A szivnek két kamrája van. Nem csoda, hogy a mai lakás-ínség mellett mind a kettőbe be lakoltatunk velük.

Szegény leányok számára nem könnyen akad egy férfi. Kénytelenek tehát megelégedni — többel.

A férfi szándéka a nő előtt csak a sötétben lesz világos.

Vannak nők, akiknek meghódítására elég, ha verset ír az ember. Másokhoz váltót kell írni.

A házasságnak sok kínóvása van. A legtöbb kínóva a férfi bomlokán mutatkozik.

Az igazi gyönyör az örökkévalóságig érték és gyakran meghozza — egy óra.

Bigámia járvány

Franciaországban.

Páris. A Temps törvényszéki munkatársa konstatálja, hogy Franciaországban az utóbbi időben fellépett a bigámia járvány. A törvény, székek tud vannak halmozva ilyen munkával. Az idén hat vádlottat ítéltek el bigámia bűntette miatt 20 évi kényszermunkára.

Odilon nyomorog.

Odilon Helének, az egykor világhírneke örvendő művésznek egy levelét közlik, amelyben az „a nyomorító gondok és a folyton növekedő drágaság következtében” a szállodák éttermek és kávéházak igazgatóhoz fordul, hogy engedjék meg neki a koldulást. Az egykor körülrajongott nő ma féltőlalt bémulására plakátot akasztott oldalára, amelyen a következő nagyon szomorú felírás ékeskedik: „Odilon Helén, az ismert bécsi művész — bécsi művésztől elárulított mozt játsza utolsó szerepét. Fényképeket árul, saját fotográfiát dícsőségének elmuló fénykorából. Bémán, nyomorokos úgy jancol a kávéházak márványasztalai között, mint valami ágrólszakadt verébfióka, vagy rokkant koldusasszony. Az emberek pedig nevetgélve, nemörödom hányavetiséggel haladnak el mellette, mert már elfelejtették, hogy az Odilon Helén rongyosra kopott koldusuniformissa mennyi dícsőségnek, mennyi sikernek volt tanuja valaha.

A szerkesztésért:
KÁROLY JÓZSEF
felel

Cenzurat: Dr. Romul Mager.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetéseket napi száraz számított.

Minden szó hirdetéséért ára 75 peng.

Vasárnapon betérve 1 ml 50 peng.

A vastagabb betűvel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.

Hirdetéseket délután 5 óráig vesztünk fel.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni.

A legkisebb hirdetés ára 10 peng. 7 ml 50 peng.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét amelyet tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető megváltoztassa.

Alkalmazás.

SZAKÁCSNÉ és egy kisebb szobaleány azonnal felvételek Str. Vicent Babe (Kiss Ernő-utca) 3. 2186

LAKATOS és fényező tanoncok felvételét nek fizetéssel vagy ellátással Fleischer Testvérek vasbutorgyárában Str. Ioan Russu Sirianu (Aulich-utca) 14. 11579

SZOLID MEOBIZHATÓ leány kizsoltg-lónőnek felvételét Wild Ferenc cukrászdában. 2187

Vétel és eladás.

NAGY 8-as esőplőgép garnitúra eladó. Érdeklődni Strada Grecoanu (Perényi-utca) 5., földszint, jobbra, délután 1-1/2-ig. 2189

MINDENKINEL TOBBET FIZETÜNK képekért, bronz, márvány és porcellán figurákért perzsa, szmirna argamant-szönyegekért török kendőkért, antik és modern bútorokért, zongorákért modern és antik dísz tárgyakért japán vázákért régi ezüst és arany műtárgyakért, mindennemű műbecstől rélségért. Szépművészeti Salon Str. Eminescu (Deák Ferenc-utca) Orfűay-palota. 11911

GYÖNYÖRÜ FEHER RÓKA BOA egészen új eladó. Megtekinthető az Aradi Újság kiadóhivatalában Fischer Elz-palota. 11896

ÚJ BUTORHITELI Minden hitelképes egyén beszerezhet ebédülő háló nappali szalon, egyes fa- és vasbutorokat irodai és konyhaberendezéseket divány és matracokat stb. Fizet hetenként Lei 1000 után Lei 6. CAROL GARAI magazin de mobilé Calea Banaulului (Aezia-las Sándor-utca) 5. 12031

Jávácsa Kénes és Szénsavas Hőgyógyfürdő megnyílt.

A fürdő természetes kénes és szénsavas 28°—38° C hőmérsékletű hővizei évszázadok óta csodás és páratlan eredménnyel gyógyítanak: rheumát, oszti, közvényt, lechlást, onotazut, lobosodást, bémulást, aranyerpt, vlezér-táglást és különféle női bajokat.

Allandó fürdőorvos, kitűnő hegyi levegő, kirándulóhelyek, cigányzene, tenisz és tekepályák. Kurzusok. Ujonnas berendezett szobák.

Elsőrangú ellátásról gondoskodva van. Jégbehűtött italok. Izraeliták-nak rituális konyha. Közvetlen vasúti állomás az Aesov. brádi vonalán. A vonatok a fürdő parkjánál állanak meg. 2109

Prospectussal készséggel szolgál a

Fürdőigazgatóság.

BARÓ NIKOLITS FEDOR ruhaí nagy-bírókos hagyatéki műtárgyval: Meisse-mi, alvieni sevesi novel marseillesi porcellánok és fayence-ok eredeti japáni és kínai vázák és figurák, régi velen-cel tükörök empire és XVI. Lajos korabeli asztalok és más bútorok láthaólk a Salon Artistique-ben Bulev Regina Maria 20. Fischer Elz-palota. A leg-magasabb árban veszünk műtárgyakat, porcellánokat, ezüstöt, szönyegeket, régi bútorot. 11691

PIANINOT, zongorát gyöngyöket brili-ansokaf magas árban vesznek. Leveleket „Piano” jellegre a kiadóhivatalba kérek. 12021

ALKALMI ELADÁS 120 cm széles bat-tiszt vászon 34 leu Strada Marasesti (Kossuth-utca) 8. 2162

LÁTHATÓ irású Curik kőgép eladó. Megtekinthető Kelet hírlapirodában. 11579

Ingatlan.

ELFOGLALHATÓ modern lakással, nagy raktárral üzlethelyiséggel nagy borpincével rendelkező belvárosi ház eladó Bővebbet Wallinger-irodában. 12333

NYARALÓ tanya Maros-parton 3 szobás modern elfoglalható lakással repa-riálás miatt sürgősen ocsón eladó. — Modern fodrász üzlet havi 6000 lei be-vevéssel sürgősen eladó. Bővebbet Cor-nul Vanaorului (Vadászkürt) kávéház-ban Szerénél. 11728

Különféle.

F. HÓ 11-en este elveszett Str. Chrisan (Karolina-utca) 10. számú ház előtt egy ösztöfogós nő esernyő „Alice” névvé-séssel. Megtaláló adja le jutalom ellenő-ben Kelet Hírlapirodában. 11579

EZERJÖFÜ gyomorelixir páratlan ha-tású szer gyomor és bél bántalmak, ét-vágytalanság, hányinger felfuvtottság emésztési zavaroknál. Dr. Földes gyógy-szertár Aradon. 10631

Ha nem akar hirdetésével a kiadóhiva-talba fáradni úgy feladhatja a kö-velkező helyeken:

WALLINGER ISTVÁN hirdetésfelvételi irodája Str. S. Brancovici (Lázár Vilmos-utca.)

„KELET” hírlapelárusító és hirdetés felvevő iroda Str. Alexandri (Salacz-utca) 1.

HAÁSZ ügynöksége Strada Eminescu (Deák Ferenc-utca) 2.

MANDL, Bulevardul Regele Ferdinand I (Boros Béni-tér) 15, szám alatti papírüzlet.

SZIRMAI adásvételi irodája Str. Tribu-nul Axente (Damjanich-utca) 14.

M. KLEIN MÓR könyvkereskedésében Bulevardul Regina Maria (Andrássy-tér) 12.

„VICTORIA” általános Kereskedelmi iroda Piatu Avram Iancu (Szabad-ság-tér) 16.

FRIEDMANN ingatlanforgalmi irodája után Str. George Barbu (Rákóczi-utca) 1.

MANOMETER

és műszerek javí-tását vállalom:

GASPAR

műszerész

ARAD. Str. Morla 1.
Postán küld. javításokat
postaeen eszközök. 12291

Mindenkit érdekel

Köz tudomásu dolog, hogy bármely isko-lát végzett diák hivatalnok, kereskedő, iparos a román francia angol és német gramatikát tökéletesen írni és beszélni nem tudja. Ezen hiányokat van hivatta pótolni azon 6 hónapos tanfolyam, mely e hó közepén Str. Bucur (Eötvös-utca) 1. H. em ajtó 6. nyílik meg. Ezen speciális módszerű tanfolyamra jelentkez-berik bármely társadalmi állasu nő, vagy férfi, aki a fent megnevezett nyelveket tökéletesen elsajátítani akar-ja. Külön férfi és külön női tanfolyam!

Jelentkezéseket elfogad:

JEAN GOLDBERG,

román, francia, angol és német nyelv-tanár, Str. Bucur 1., Arad. 12333

UTLEVELEK

GYORS ES CSINOS
BEKOTESET
VALLALJA

AZ

ARADI KOZLONY
KONYVKOTESZETE.

Megjött a VESTA. Meggyőződhetik róla, hogy a Vestakrémtől cipője mindennél fényesebben ragyog. 12158

Felhívás! Nagytakarítást ne végezzen senki addig, míg áraján-Lovas Károly lakástisztítási vállalatától, Str. Oituz (Illés-u.) 30a. Parketta surolás, beeresztés, polcsalkítás olosón és felelősség mellett.